

Warszawa, dnia 5 stycznia 2017 r.

Poz. 36

POROZUMIENIE PARYSKIE

do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r.,

przyjęte w Paryżu dnia 12 grudnia 2015 r.

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

Dnia 12 grudnia 2015 r. w Paryżu zostało przyjęte Porozumienie paryskie do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r., w następującym brzmieniu:

Przekład

POROZUMIENIE PARYSKIE

Strony niniejszego Porozumienia,

Będąc Stronami Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, określanej dalej jako „Konwencja”,

Zgodnie z Platformą Durbańską na rzecz intensyfikacji działań, ustanowioną decyzją 1/CP.17 Konferencji Stron Konwencji na jej siedemnastej sesji,

Realizując cel Konwencji i kierując się jej zasadami, w tym zasadą sprawiedliwości, i zgodnie ze wspólnymi, chociaż zróżnicowanymi, zasadami odpowiedzialności i możliwościami, w świetle różnych warunkowań krajowych,

Uznając potrzebę skutecznego i coraz szerszego reagowania na pilne zagrożenie powodowane przez zmiany klimatu na podstawie najlepszej dostępnej wiedzy naukowej,

Uznając również specyficzne potrzeby i specjalne uwarunkowania Stron będących państwami rozwijającymi się, zwłaszcza tych, które są szczególnie narażone na negatywne skutki zmian klimatu, przewidziane w Konwencji,

W pełni uwzględniając specyficzne potrzeby i specjalne sytuacje najsłabiej rozwiniętych państw w zakresie finansowania i transferu technologii,

Uznając, że Strony mogą odczuwać skutki nie tylko zmian klimatu, lecz również skutki działań podejmowanych w reakcji na te zmiany,

Podkreślając nieodłączny związek między działaniami podejmowanymi wobec zmian klimatu i w reakcji na nie oraz skutkami zmian klimatu a sprawiedliwym dostępem do zrównoważonego rozwoju i likwidacją ubóstwa,

Uznając podstawowy priorytet zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego i wyeliminowania głodu oraz szczególną podatność systemów produkcji żywności na negatywne skutki zmian klimatu,

Uwzględniając konieczność sprawiedliwej transformacji pracowników oraz tworzenia godnej pracy i wysokiej jakości miejsc pracy, zgodnie z priorytetami rozwoju określonymi na poziomie krajowym,

Przyznając, że zmiany klimatu stanowią wspólny problem ludzkości, Strony, podejmując działania dotyczące zmian klimatu, powinny respektować, promować i uwzględnić swoje odpowiednie zobowiązania dotyczące praw człowieka, prawa do zdrowia, praw ludów rdzennych, społeczności lokalnych, migrantów, dzieci, osób niepełnosprawnych oraz osób w trudnej sytuacji, oraz prawa do rozwoju, a także równość płci, upodmiotowienie kobiet i sprawiedliwość międzypokoleniową,

Uznając znaczenie ochrony i podniesienia efektywności, stosownie do okoliczności, pochłaniaczy i zbiorników gazów cieplarnianych, o których mowa w Konwencji,

Odnotowując znaczenie zapewnienia integralności wszystkich ekosystemów, w tym oceanów, oraz ochrony różnorodności biologicznej, uznawanej przez niektóre kultury za Matkę Ziemię, a także odnotowując znaczenie, jaką dla niektórych ma pojęcie „sprawiedliwości klimatycznej”, kiedy podejmuje się działania dotyczące zmian klimatu,

Potwierdzając znaczenie edukacji, szkolenia, świadomości społecznej, udziału społeczeństwa, powszechnego dostępu do informacji oraz współpracy na wszystkich szczeblach w sprawach, których dotyczy niniejsze Porozumienie,

Uznając znaczenie zaangażowania władz wszystkich szczebli i różnych podmiotów, zgodnie z odpowiednim ustawodawstwem krajowym Stron, w działania mające na celu zapobieganie zmianom klimatu,

Uznając również, że zrównoważony tryb życia i zrównoważone wzorce konsumpcji i produkcji, w zakresie których wiodącą rolę powinny przyjąć Strony będące państwami rozwiniętymi, odgrywają ważną rolę w działaniach dotyczących zmian klimatu.

Uzgodniły, co następuje:

Artykuł 1

Dla celów niniejszego Porozumienia stosuje się definicje zawarte w artykule 1 Konwencji. Ponadto:

- (a) „Konwencja” oznacza Ramową konwencję Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzoną w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r.;
- (b) „Konferencja Stron” oznacza Konferencję Stron Konwencji;
- (c) „Strona” oznacza Stronę niniejszego Porozumienia.

Artykuł 2

1. Wzmacniając wdrażanie Konwencji, w tym jej celu, niniejsze Porozumienie dąży do intensyfikacji globalnej odpowiedzi na zagrożenie związane ze zmianami klimatu, w kontekście zrównoważonego rozwoju i wysiłków na rzecz likwidacji ubóstwa, między innymi poprzez:

(a) Ograniczenie wzrostu średniej temperatury globalnej do poziomu znacznie niższego niż 2°C powyżej poziomu przedindustrialnego oraz podejmowanie wysiłków mających na celu ograniczenie wzrostu temperatury do 1,5°C powyżej poziomu przedindustrialnego, uznając, że to znacząco zmniejszy ryzyka związane ze zmianami klimatu i ich skutki;

(b) Zwiększenie zdolności do adaptacji do negatywnych skutków zmian klimatu oraz wspieranie odporności na zmiany klimatu i rozwoju związanego z niską emisją gazów cieplarnianych w sposób niezagrażający produkcji żywności; oraz

(c) Zapewnienie spójności przepływów finansowych ze ścieżką prowadzącą do niskiego poziomu emisji gazów cieplarnianych i rozwoju odpornego na zmiany klimatu.

2. Niniejsze Porozumienie będzie wdrażane w sposób odzwierciedlający zasadę sprawiedliwości i zgodnie ze wspólnymi, chociaż zróżnicowanymi, zasadami odpowiedzialności i możliwościami, w świetle różnych uwarunkowań krajowych.

Artykuł 3

Jako ustalony na poziomie krajowym wkład w globalne działania w reakcji na zmiany klimatu, wszystkie Strony mają podjąć i zakomunikować ambitne działania określone w artykułach 4, 7, 9, 10, 11 i 13 z myślą o osiągnięciu celu niniejszego Porozumienia, określonego w artykule 2. Wysiłki Stron mają zwiększać się z upływem czasu, przy czym uznaje się potrzebę wsparcia Stron będących państwami rozwijającymi się, żeby zapewnić skuteczne wdrażanie niniejszego Porozumienia.

Artykuł 4

1. Żeby osiągnąć długoterminowy cel dotyczący temperatury, określony w artykule 2, Strony zamierzają osiągnąć możliwie jak najszybciej najwyższy globalny poziom emisji gazów cieplarnianych, uznając, że osiągnięcie najwyższego poziomu wymaga dłuższego czasu dla Stron będących państwami rozwijającymi się, a następnie dokonać szybkiej redukcji, zgodnie z najlepszą dostępną wiedzą naukową, tak aby osiągnąć równowagę między antropogenicznymi emisjami gazów cieplarnianych pochodzącymi ze źródeł i usuwaniem przez pochłaniacze w drugiej połowie obecnego wieku, zgodnie z zasadą sprawiedliwości i w kontekście zrównoważonego rozwoju i wysiłków mających na celu likwidację ubóstwa.

2. Każda ze Stron opracowuje, komunikuje i utrzymuje kolejne wkłady ustalone na poziomie krajowym, jakie zamierza zrealizować. Strony podejmują krajowe działania na rzecz łagodzenia zmian klimatu, aby zrealizować cele tych wkładów.
3. Każdy kolejny wkład Strony ustalony na poziomie krajowym będzie większy niż wówczas aktualny wkład ustalony na poziomie krajowym i będzie wyrażać jej najwyższy możliwy poziom ambicji, odzwierciedlając wspólne, chociaż zróżnicowane, zasady odpowiedzialności i możliwości, w świetle różnych uwarunkowań krajowych.
4. Strony będące państwami rozwiniętymi powinny w dalszym ciągu przeprowadzić, przyjmując absolutne cele redukcji emisji gazów cieplarnianych obejmujące całość gospodarki. Strony będące państwami rozwijającymi się powinny w dalszym ciągu zwiększać swoje wysiłki na rzecz łagodzenia zmian klimatu, a także zachęca się je do przechodzenia z czasem do celów redukcji lub ograniczenia emisji gazów cieplarnianych obejmujących całość gospodarki, w świetle różnych uwarunkowań krajowych.
5. Wsparcie na wdrożenie niniejszego artykułu zapewnia się Stronom będącym państwami rozwijającymi się, zgodnie z artykułami 9, 10 i 11, i uznaje się, że zwiększone wsparcie dla Stron będących państwami rozwijającymi się pozwoli na podjęcie przez nie bardziej ambitnych działań.
6. Strony będące najsłabiej rozwiniętymi państwami i małymi wyspiarskimi państwami rozwijającymi się mogą opracować i zakomunikować strategie, plany i działania mające na celu niskoemisyjny rozwój, odzwierciedlające ich specjalne uwarunkowania.
7. Dodatkowe korzyści w zakresie łagodzenia zmian klimatu wynikające z działań adaptacyjnych lub planów dywersyfikacji gospodarczej mogą być wkładem do efektów działań na rzecz łagodzenia zmian klimatu w rozumieniu niniejszego artykułu.
8. Komunikując swój wkład ustalony na poziomie krajowym, wszystkie Strony przekazują informacje niezbędne dla zapewnienia jasności, przejrzystości i zrozumienia, zgodnie z decyzją 1/CP.21 i wszelkimi odnośnymi decyzjami Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia.
9. Każda ze Stron co pięć lat komunikuje wkład ustalony na poziomie krajowym, zgodnie z decyzją 1/CP.21 i wszelkimi odnośnymi decyzjami Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia, będąc poinformowaną o wynikach globalnego przeglądu, o którym mowa w artykule 14.
10. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia rozważy na swojej pierwszej sesji wspólne ramy czasowe dla wkładów ustalonych na poziomie krajowym.
11. Strona może w dowolnym czasie zmienić swój wkład ustalony na poziomie krajowym w celu podniesienia swojego poziomu ambicji, zgodnie z wytycznymi przyjętymi przez Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia.
12. Zakomunikowane przez Strony wkłady ustalone na poziomie krajowym są zapisywane w publicznym rejestrze prowadzonym przez sekretariat.
13. Strony rozliczają się ze swojego wkładu ustalonego na poziomie krajowym. Rozliczając antropogeniczne emisje i ich usuwanie odpowiadające ich wkładowi ustalonemu na poziomie krajowym, Strony promują integralność środowiskową, przejrzystość, dokładność, kompletność, porównywalność i spójność oraz zapewniają zapobieganie podwójnemu liczeniu, zgodnie z wytycznymi przyjętymi przez Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia.
14. W kontekście swojego wkładu ustalonego na poziomie krajowym, uznając i realizując działania mające na celu łagodzenie zmian klimatu w odniesieniu do antropogenicznych emisji i ich usuwania, Strony powinny uwzględnić, stosownie do okoliczności, istniejące metody i wytyczne wynikające z Konwencji, w świetle postanowień ustępu 13 niniejszego artykułu.
15. Realizując niniejsze Porozumienie, Strony uwzględniają problemy Stron, których gospodarka w największym stopniu odczuwa skutki działań mających na celu przeciwdziałanie zmianom klimatu, w szczególności Stron będących państwami rozwijającymi się.

16. Strony, w tym regionalne organizacje integracji gospodarczej i ich państwa członkowskie, które zawarły porozumienie w sprawie podjęcia wspólnych działań na mocy ustępu 2 niniejszego artykułu, powiadamiają sekretariat o warunkach porozumienia, w tym o poziomie emisji przyznanym każdej Stronie w odpowiednim okresie czasu, kiedy komunikują swoje wkłady ustalone na poziomie krajowym. Z kolei sekretariat powiadamia Strony i sygnatariuszy Konwencji o warunkach tego porozumienia.

17. Każda ze Stron takiego porozumienia jest odpowiedzialna za swój poziom emisji, określony w porozumieniu, o którym mowa w ustępie 16 niniejszego artykułu, zgodnie z ustępami 13 i 14 niniejszego artykułu oraz artykułami 13 i 15.

18. Jeżeli Strony podejmujące wspólne działania czynią to w ramach regionalnej organizacji integracji gospodarczej, która sama jest Stroną niniejszego Porozumienia, i razem z nią, każde państwo członkowskie tej regionalnej organizacji integracji gospodarczej, indywidualnie i razem z regionalną organizacją integracji gospodarczej, jest odpowiedzialne za swój poziom emisji, określony w porozumieniu zakomunikowanym na mocy ustępu 16 niniejszego artykułu, zgodnie z ustępami 13 i 14 niniejszego artykułu oraz artykułami 13 i 15.

19. Wszystkie Strony powinny dążyć do sformułowania i zakomunikowania długoterminowych strategii rozwoju niskoemisyjnego, uwzględniając artykuł 2, biorąc pod uwagę ich wspólne, chociaż zróżnicowane zasady odpowiedzialności i możliwości, w świetle różnych uwarunkowań krajowych.

Artykuł 5

1. Strony powinny podjąć działania mające na celu ochronę i podniesienie efektywności, stosownie do okoliczności, pochłaniaczy i zbiorników gazów cieplarnianych, o których mowa w artykule 4 ustęp 1 litera d Konwencji, w tym lasów.

2. Strony zachęca się do podejmowania działań mających na celu wdrażanie i wsparcie, w tym poprzez płatności zależne od efektów, istniejących ram, określonych w odpowiednich wytycznych i decyzjach już uzgodnionych w ramach Konwencji, odnoszących się do: rozwiązań na poziomie polityki i pozytywnych zachęt dla działań mających na celu zmniejszenie emisji z wylesiania i degradacji lasów, oraz roli ochrony przyrody, zrównoważonej gospodarki leśnej i zwiększenia zasobów węgla pierwiastkowego w lasach w krajach rozwijających się; a także alternatywnych rozwiązań na poziomie polityki, takich jak wspólne rozwiązania w zakresie łagodzenia zmian klimatu i adaptacji dla integralnej, zrównoważonej gospodarki leśnej, jednocześnie potwierdzając znaczenie tworzenia zachęt, stosownie do okoliczności, dla korzyści niezwiązanych z węglem pierwiastkowym, jakie przynoszą takie rozwiązania.

Artykuł 6

1. Strony uznają, że niektóre Strony decydują się prowadzić dobrowolną współpracę we wdrażaniu swojego wkładu ustalonego na poziomie krajowym, tak żeby mogły przyjąć bardziej ambitny poziom swoich działań w zakresie łagodzenia zmian klimatu i adaptacji oraz promować zrównoważony rozwój i integralność środowiskową.

2. Stosując na zasadzie dobrowolności, oparte na współpracy rozwiązania, obejmujące wykorzystanie międzynarodowych transferów efektów działań na rzecz łagodzenia zmian klimatu do wkładów ustalonych na poziomie krajowym, Strony promują zrównoważony rozwój oraz zapewniają integralność środowiskową i przejrzystość, między innymi w zakresie zarządzania, a także prowadzą wiarygodne rozliczanie, żeby zapewnić między innymi zapobieganie podwójnemu liczeniu, zgodnie z wytycznymi przyjętymi przez Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia.

3. Wykorzystanie międzynarodowych transferów efektów działań na rzecz łagodzenia zmian klimatu w celu realizacji wkładów ustalonych na poziomie krajowym w ramach niniejszego Porozumienia jest dobrowolne i zatwierdzone przez uczestniczące w nim Strony.

4. Niniejszym ustanawia się mechanizm mający przyczynić się do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych i wsparcia zrównoważonego rozwoju pod kierownictwem i zgodnie z wytycznymi Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia, który Strony mogą dobrowolnie wykorzystywać. Nadzoruje go organ wyznaczony przez Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia, i ma on na celu:

(a) Promowanie zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych i jednocześnie wsparcie zrównoważonego rozwoju;

(b) Tworzenie zachęt dla udziału podmiotów publicznych i prywatnych upoważnionych przez daną Stronę w zmniejszaniu emisji gazów cieplarnianych oraz jego ułatwianie;

(c) Przyczynienie się do redukcji poziomu emisji w Stronie będącej gospodarzem projektu, która odnieść korzyści z działań na rzecz łagodzenia zmian klimatu przynoszących redukcje emisji, które może również wykorzystać inna Strona w celu realizacji swojego wkładu ustalonego na poziomie krajowym; oraz

(d) Osiągnięcie ogólnego zmniejszenia globalnej emisji.

5. Redukcje emisji wynikające z mechanizmu, o którym mowa w ustępie 4 niniejszego artykułu, nie mogą być wykorzystane do wykazania realizacji wkładu ustalonego na poziomie krajowym Strony będącej gospodarzem projektu, jeżeli inna Strona wykorzystala je do wykazania realizacji swojego wkładu ustalonego na poziomie krajowym.

6. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia zapewnia wykorzystanie części przychodów z działań w ramach mechanizmu, o którym mowa w ustępie 4 niniejszego artykułu, w celu pokrycia wydatków administracyjnych oraz udzielenia pomocy Stronom będącym państwami rozwijającymi się, które są szczególnie narażone na negatywne skutki zmian klimatu, w pokryciu kosztów adaptacji.

7. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia przyjmie na swojej pierwszej sesji zasady, tryb i procedury dla mechanizmu, o którym mowa w ustępie 4 niniejszego artykułu.

8. Strony uznają znaczenie zintegrowanych, całościowych i zrównoważonych rozwiązań nierynkowych, dostępnych dla Stron w celu pomocy we wdrażaniu ich wkładów ustalonych na poziomie krajowym, w kontekście zrównoważonego rozwoju i likwidacji ubóstwa, w sposób skoordynowany i efektywny, między innymi poprzez łagodzenie zmian klimatu, adaptację, finansowanie, transfer technologii i budowanie potencjału, stosownie do okoliczności. Rozwiązania te mają na celu:

(a) Promowanie ambicji w zakresie łagodzenia zmian klimatu i adaptacji;

(b) Zwiększenie udziału sektora publicznego i prywatnego we wdrażaniu wkładu ustalonego na poziomie krajowym; oraz

(c) Stworzenie możliwości koordynowania wszystkich instrumentów i odpowiednich rozwiązań instytucjonalnych.

9. Niniejszym określa się ramy dla rozwiązań nierynkowych w zakresie zrównoważonego rozwoju w celu promowania rozwiązań nierynkowych, o których mowa w ustępie 8 niniejszego artykułu.

Artykuł 7

1. Strony niniejszym ustanawiają globalny cel w zakresie adaptacji, polegający na zwiększeniu zdolności do adaptacji, wzmocnieniu odporności i zmniejszeniu podatności na zmiany klimatu, mając na względzie przyczynienie się do zrównoważonego rozwoju i zapewnienie wystarczających działań w zakresie adaptacji, w kontekście celu dotyczącego temperatury, o którym mowa w artykule 2.

2. Strony uznają, że adaptacja stanowi globalne wyzwanie, przed którym stoją wszyscy, mające wymiar lokalny, niższy niż krajowy, krajowy, regionalny i międzynarodowy, oraz że jest to kluczowy element długoterminowej globalnej odpowiedzi na zmiany klimatu i że wnosi do niej wkład, w celu ochrony ludzi, środków utrzymania i ekosystemów, biorąc pod uwagę pilne, bezpośrednie potrzeby Stron będących państwami rozwijającymi się, które są szczególnie narażone na negatywne skutki zmian klimatu.
3. Wysiłki adaptacyjne Stron będących państwami rozwijającymi się zostaną uznane w trybie, który określili na swojej pierwszej sesji Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia.
4. Strony uznają, że aktualna potrzeba adaptacji jest znacząca i że wyższy poziom wysiłków na rzecz łagodzenia zmian klimatu może zmniejszyć potrzebę dodatkowych wysiłków w zakresie adaptacji oraz że większe potrzeby w zakresie adaptacji mogą wiązać się z większymi kosztami adaptacji.
5. Strony przyznają, że w działaniach w zakresie adaptacji należy stosować rozwiązania inicjowane przez kraje, uwzględniające równość płci, oparte na uczestnictwie i w pełni przejrzyste, z uwzględnieniem narażonych grup, społeczności i ekosystemów, i że powinny one opierać się na najlepszej dostępnej wiedzy naukowej oraz, stosownie do okoliczności, na wiedzy tradycyjnej, wiedzy ludów rdzennych i lokalnych systemach wiedzy oraz nimi się kierować, mając na względzie włączenie adaptacji do odpowiednich polityk i działań społeczno-gospodarczych i środowiskowych, stosownie do okoliczności.
6. Strony uznają znaczenie wsparcia dla działań adaptacyjnych i międzynarodowej współpracy w tym zakresie oraz znaczenie uwzględnienia potrzeb Stron będących państwami rozwijającymi się, zwłaszcza tych, które są szczególnie narażone na negatywne skutki zmian klimatu.
7. Strony powinny wzmocnić swoją współpracę mającą na celu intensyfikację działań w zakresie adaptacji, uwzględniając ramy działań adaptacyjnych z Cancun, między innymi w odniesieniu do:
  - (a) Dzielenia się informacjami, dobrymi praktykami, doświadczeniami i wnioskami na przyszłość, w tym, stosownie do okoliczności, w zakresie, w jakim są one związane z nauką, planowaniem, politykami i realizacją działań adaptacyjnych;
  - (b) Wzmocnienia rozwiązań instytucjonalnych, w tym rozwiązań w ramach Konwencji, które służą realizacji tego Porozumienia, w celu wsparcia syntezy odpowiednich informacji i wiedzy, a także zapewnienia Stronom wsparcia technicznego i wytycznych;
  - (c) Wzmocnienia wiedzy naukowej dotyczącej klimatu, w tym badań, systematycznych obserwacji systemu klimatycznego i systemów wczesnego ostrzegania, w sposób zapewniający informacje służbom klimatycznym i wspomagający podejmowanie decyzji;
  - (d) Udzielania pomocy Stronom będącym państwami rozwijającymi się w identyfikacji skutecznych praktyk adaptacyjnych, potrzeb w zakresie adaptacji, priorytetów, udzielonego i otrzymanego wsparcia dla działań i wysiłków adaptacyjnych oraz wyzwań i luk, w sposób zachęcający do stosowania dobrych praktyk; oraz
  - (e) Poprawy efektywności i trwałości działań adaptacyjnych.
8. Zachęca się wyspecjalizowane organizacje i agencje Organizacji Narodów Zjednoczonych do wspierania wysiłków Stron mających na celu realizację działań, o których mowa w ustępie 7 niniejszego artykułu, biorąc pod uwagę postanowienia ustępu 5 niniejszego artykułu.
9. Stosownie do okoliczności, każda ze Stron podejmuje procesy planowania adaptacji i wdrażanie działań, w tym opracowywanie lub rozszerzanie odpowiednich planów, polityk lub wkładów, które mogą obejmować:
  - (a) Realizację działań, przedsięwzięć lub wysiłków adaptacyjnych;
  - (b) Proces formułowania i wdrażania krajowych planów adaptacji;
  - (c) Ocenę skutków zmian klimatu i narażenia na nie, mając na względzie określenie działań ustalanych na poziomie krajowym, z uwzględnieniem narażonych osób, miejsc i ekosystemów;

(d) Monitoring i ocenę planów, polityk, programów i działań adaptacyjnych oraz uczenie się na ich podstawie; oraz

(e) Budowanie odporności systemów społeczno-gospodarczych i ekologicznych, między innymi poprzez dywersyfikację gospodarczą i zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi.

10. Każda ze Stron powinna, stosownie do okoliczności, przedłożyć i okresowo aktualizować komunikat w sprawie adaptacji, który może obejmować jej priorytety, potrzeby w zakresie wdrażania i wsparcia, plany i działania, bez tworzenia dodatkowych obciążeń dla Stron będących państwami rozwijającymi się.

11. Komunikat w sprawie adaptacji, o którym mowa w ustępie 10 niniejszego artykułu, jest, stosownie do okoliczności, przedkładany i okresowo aktualizowany jako element innych raportów lub dokumentów albo w powiązaniu z nimi, w tym krajowego planu adaptacji, wkładu ustalonego na poziomie krajowym, o którym mowa w artykule 4 ustęp 2, lub raportu krajowego.

12. Komunikaty w sprawie adaptacji, o których mowa w ustępie 10 niniejszego artykułu, są zapisywane w publicznym rejestrze prowadzonym przez sekretariat.

13. Ciągłe i zwiększone wsparcie na wdrożenie ustępów 7, 9, 10 i 11 niniejszego artykułu zapewnia się Stronom będącym państwami rozwijającymi się, zgodnie z postanowieniami artykułów 9, 10 i 11.

14. Globalny przegląd, o którym mowa w artykule 14, między innymi:

(a) Uznaje wysiłki adaptacyjne Stron będących państwami rozwijającymi się;

(b) Wzmacnia realizację działań adaptacyjnych, biorąc pod uwagę komunikat w sprawie adaptacji, o którym mowa w ustępie 10 niniejszego artykułu;

(c) Dokonuje oceny stosowności i skuteczności adaptacji i wsparcia udzielonego na rzecz adaptacji; oraz

(d) Dokonuje oceny ogólnego postępu w realizacji globalnego celu dotyczącego adaptacji, o którym mowa w ustępie 1 niniejszego artykułu.

Artykuł 8

1. Strony uznają znaczenie zapobiegania, ograniczania i usuwania strat i szkód związanych z negatywnymi skutkami zmian klimatu, w tym ekstremalnymi zdarzeniami meteorologicznymi i zdarzeniami o powolnym przebiegu, oraz rolę zrównoważonego rozwoju w zmniejszaniu ryzyka strat i szkód.

2. Warszawski Międzynarodowy Mechanizm Strat i Szkód Związanych ze Skutkami Zmian Klimatu podlega kierownictwu i wytycznym Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia, oraz może być rozszerzony i wzmocniony, zgodnie z decyzją Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia.

3. Strony powinny poszerzyć zakres zrozumienia, działań i wsparcia, między innymi poprzez Warszawski Międzynarodowy Mechanizm, stosownie do okoliczności, w sposób je ułatwiający i oparty na współpracy, w odniesieniu do strat i szkód związanych z negatywnymi skutkami zmian klimatu.

4. Z tego powodu, obszary współpracy i ułatwiania poszerzenia zakresu zrozumienia, działań i wsparcia mogą obejmować:

(a) Systemy wczesnego ostrzegania;

(b) Gotowość do reagowania na nadzwyczajne zagrożenia;

(c) Zdarzenia o powolnym przebiegu;

(d) Zdarzenia, które mogą powodować nieodwracalne i stałe straty i szkody;

(e) Kompleksową ocenę ryzyka i zarządzanie nim;

(f) Ubezpieczenia od ryzyka, dzielenie się ryzykiem klimatycznym i inne rozwiązania ubezpieczeniowe;

- (g) Straty pozaekonomiczne; oraz
  - (h) Odporność na zmiany klimatu społeczności, środków utrzymania i ekosystemów.
5. Warszawski Międzynarodowy Mechanizm współpracuje z istniejącymi organami i grupami ekspertów działającymi w ramach Porozumienia oraz odpowiednimi organizacjami i ciałami eksperckimi działającymi poza ramami Porozumienia.

Artykuł 9

1. Strony będące państwami rozwiniętymi dostarczają środków finansowych, żeby pomóc Stronom będącym państwami rozwijającymi się zarówno w łagodzeniu zmian klimatu, jak i w adaptacji, kontynuując wypełnianie istniejących zobowiązań w ramach Konwencji.
2. Zachęca się pozostałe Strony do dobrowolnego udzielania takiego wsparcia lub kontynuacji jego udzielania.
3. W ramach wysiłków globalnych Strony będące państwami rozwiniętymi powinny w dalszym ciągu odgrywać wiodącą rolę w mobilizowaniu z różnych źródeł, i przy użyciu różnych instrumentów i kanałów, środków finansowych przeznaczonych na kwestie związane ze zmianami klimatu, odnotowując istotną rolę funduszy publicznych, poprzez różnorodne działania, w tym wspieranie zainicjowanych przez kraje strategii, i biorąc pod uwagę potrzeby i priorytety Stron będących państwami rozwijającymi się. Taka mobilizacja środków finansowych przeznaczonych na kwestie związane ze zmianami klimatu powinna wykraczać poza wcześniejsze wysiłki.
4. Dostarczanie zwiększonych środków finansowych powinno dążyć do osiągnięcia równowagi między adaptacją do zmian klimatu i łagodzeniem zmian klimatu, z uwzględnieniem zainicjowanych przez kraje strategii, a także potrzeb i priorytetów Stron będących państwami rozwijającymi się, zwłaszcza tych, które są szczególnie narażone na negatywne skutki zmian klimatu i mają znacząco ograniczony potencjał, takich jak Strony będące najslabiej rozwiniętymi państwami i małymi wyspiarskimi państwami rozwijającymi się, biorąc pod uwagę potrzebę dostępu do środków na adaptację będących środkami publicznymi i opartymi o dotacje.
5. Strony będące państwami rozwiniętymi co dwa lata komunikują wstępne informacje ilościowe i jakościowe dotyczące odpowiednio ustępów 1 i 3 niniejszego artykułu, w tym prognozowanego poziomu publicznych środków finansowych, które mają być przekazane Stronom będącym państwami rozwijającymi się, jeżeli takie informacje są dostępne. Zachęca się inne Strony do dobrowolnego komunikowania co dwa lata takich informacji.
6. Globalny przegląd, o którym mowa w artykule 14, uwzględnia odpowiednie informacje dotyczące wysiłków w odniesieniu do środków finansowych przeznaczonych na kwestie związane ze zmianami klimatu przekazane przez Strony będące państwami rozwiniętymi lub organy Porozumienia.
7. Strony będące państwami rozwiniętymi przekazują co dwa lata przejrzyste i spójne informacje dotyczące wsparcia dla Stron będących państwami rozwijającymi się, przekazanego i mobilizowanego poprzez interwencje publiczne, zgodnie z trybem, procedurami i wytycznymi, które ma przyjąć na swojej pierwszej sesji Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia, zgodnie z postanowieniem artykułu 13 ustęp 13. Zachęca się też pozostałe Strony do podjęcia takich działań.
8. Mechanizm Finansowy Konwencji, w tym jednostki którym powierzono zapewnienie jego funkcjonowania, służy jako mechanizm finansowy niniejszego Porozumienia.
9. Instytucje służące realizacji niniejszego Porozumienia, w tym jednostki którym powierzono zapewnienie funkcjonowania Mechanizmu Finansowego Konwencji, dążą do zapewnienia efektywnego dostępu do środków finansowych poprzez uproszczone procedury zatwierdzania i większe wsparcie dla gotowości dla Stron będących państwami rozwijającymi się, zwłaszcza dla najslabiej rozwiniętych państw oraz małych wyspiarskich państw rozwijających się, w kontekście ich krajowych strategii i planów związanych z klimatem.

Artykuł 10

1. Strony podzielają długoterminową wizję dotyczącą znaczenia pełnej realizacji rozwoju i transferu technologii dla poprawy odporności na zmiany klimatu i zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych.
2. Odnotowując znaczenie technologii dla wdrożenia działań na rzecz łagodzenia zmian klimatu i adaptacji w ramach niniejszego Porozumienia i uznając obecne działania mające na celu zastosowanie i upowszechnianie technologii, Strony wzmacniają działania w ramach współpracy w zakresie rozwoju i transferu technologii.
3. Ustanowiony na mocy Konwencji Mechanizm Technologiczny służy do realizacji niniejszego Porozumienia.
4. Ustanawia się niniejszym ramy technologiczne dla zapewnienia ogólnych wytycznych dla działania Mechanizmu Technologicznego w zakresie promowania i ułatwiania intensyfikacji działań na rzecz rozwoju i transferu technologii w celu wsparcia wdrażania niniejszego Porozumienia, dążąc do realizacji długoterminowej wizji, o której mowa w ustępie 1 niniejszego artykułu.
5. Przyspieszenie innowacji, zachęcanie do nich i ich umożliwianie ma krytyczne znaczenie dla efektywnego, długoterminowego globalnego reagowania na zmiany klimatu oraz promowania wzrostu gospodarczego i zrównoważonego rozwoju. Stosownie do okoliczności, wysiłki te są wspierane, między innymi przez Mechanizm Technologiczny oraz środkami finansowymi przez Mechanizm Finansowy Konwencji, przeznaczonymi na oparte na współpracy rozwiązania w zakresie badań i rozwoju i ułatwiającymi dostęp do technologii Stronom będącym państwami rozwijającymi się, w szczególności we wczesnych etapach cyklu technologicznego.
6. Wsparcie, w tym wsparcie finansowe, zapewnia się Stronom będącym państwami rozwijającymi się, na wdrożenie niniejszego artykułu, w tym na wzmocnienie współpracy w zakresie rozwoju i transferu technologii w różnych etapach cyklu technologicznego, mając na względzie osiągnięcie równowagi między wsparciem dla łagodzenia zmian klimatu i adaptacji. Globalny przegląd, o którym mowa w artykule 14, uwzględnia dostępne informacje dotyczące wysiłków mających na celu wsparcie rozwoju i transferu technologii na rzecz Stron będących państwami rozwijającymi się.

Artykuł 11

1. Budowanie potencjału w ramach niniejszego Porozumienia powinno zwiększyć potencjał i zdolność Stron będących państwami rozwijającymi się, w szczególności państw mających najmniejszy potencjał, takich jak najstabilniej rozwinięte państwa i tych, które są szczególnie narażone na negatywne skutki zmian klimatu, takich jak małe wyspiarskie państwa rozwijające się, do podjęcia skutecznych działań dotyczących zmian klimatu, w tym między innymi do wdrażania działań w zakresie adaptacji i łagodzenia zmian klimatu, a także powinno ułatwiać rozwój, upowszechnianie i zastosowanie technologii, dostęp do środków finansowych przeznaczonych na kwestie związane ze zmianami klimatu, odpowiednie aspekty edukacji, szkoleń i świadomości społecznej oraz przejrzyste ogłaszanie dokładnych informacji we właściwym czasie.
2. Budowanie potencjału powinno być kierowane przez dane państwo, oparte na potrzebach krajowych i na nie reagujące, a także przyczyniać się do przyjęcia odpowiedzialności za siebie przez Strony, w szczególności w odniesieniu do Stron będących państwami rozwijającymi się, w tym na poziomie krajowym, niższym niż krajowy i lokalnym. W budowaniu potencjału należy kierować się wyciągniętymi wnioskami, między innymi z działań mających na celu budowanie potencjału w ramach Konwencji, i powinien to być efektywny, iteracyjny proces, oparty na uczestnictwie, horyzontalny i uwzględniający potrzeby różnych pól.
3. Wszystkie Strony powinny współpracować w celu zwiększenia zdolności Stron będących państwami rozwijającymi się do wdrażania niniejszego Porozumienia. Strony będące państwami rozwiniętymi powinny zwiększyć wsparcie dla działań budujących potencjał w Stronach będących państwami rozwijającymi się.

4. Wszystkie Strony zwiększające zdolność Stron będących państwami rozwijającymi się do wdrażania niniejszego Porozumienia, w tym w ramach rozwiązań regionalnych, dwustronnych i wielostronnych, regularnie kominikują informacje o tych działaniach lub środkach mających na celu budowanie potencjału. Strony będące państwami rozwijającymi się powinny regularnie komunikować postępy dokonane w realizacji planów, polityk, działań lub środków budowania potencjału, mających na celu wdrożenie niniejszego Porozumienia.

5. Działania mające na celu budowanie potencjału są wzmacniane poprzez odpowiednie rozwiązania instytucjonalne mające wspierać budowanie potencjału, w tym odpowiednie rozwiązania instytucjonalne ustanowione w ramach Konwencji, które służą wdrożeniu niniejszego Porozumienia. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia na swojej pierwszej sesji rozważy i przyjmie decyzję w sprawie wstępnych rozwiązań instytucjonalnych dla budowania potencjału.

Artykuł 12

Strony współpracują podejmując, stosownie do okoliczności, działania w celu rozszerzenia edukacji, szkoleń, świadomości społecznej, udziału społeczeństwa i powszechnego dostępu do informacji dotyczącej zmian klimatu, uznając znaczenie tych kroków dla intensyfikacji działań w ramach niniejszego Porozumienia.

Artykuł 13

1. Żeby budować wzajemne zaufanie i pewność oraz promować efektywne wdrażanie, niniejszym ustanawia się wzmocnione ramy przejrzystości dla działań i wsparcia, charakteryzujące się elastycznością, uwzględniające różny potencjał Stron i czerpiące ze zbiorowych doświadczeń.

2. Ramy przejrzystości zapewniają elastyczność wdrażania postanowień niniejszego artykułu wobec tych Stron będących państwami rozwijającymi się, które tego potrzebują w świetle swojego potencjału. Tryb, procedury i wytyczne, o których mowa w ustępie 13 niniejszego artykułu, odzwierciedlają taką elastyczność.

3. Ramy przejrzystości opierają się na rozwiązaniach dotyczących przejrzystości w ramach Konwencji i je wzmacniają, uznając specjalne uwarunkowania najslabiej rozwiniętych państw i małych wyspiarskich państw rozwijających się, a także są wdrażane w sposób wspomagający, nieinwazyjny, nieprzewidujący sankcji, szanujący suwerenność krajów, bez nakładania nadmiernego obciążenia na Strony.

4. Rozwiązania dotyczące przejrzystości w ramach Konwencji, w tym raporty krajowe, raporty dwuroczne i dwuroczne raporty aktualizacyjne, międzynarodowa ocena i przegląd oraz międzynarodowe konsultacje i analiza, stanowią część doświadczeń wykorzystywanych przy opracowywaniu trybu, procedur i wytycznych na mocy ustępu 13 niniejszego artykułu.

5. Celem ram przejrzystości działań jest zapewnienie jasnego zrozumienia działań dotyczących zmian klimatu w świetle celu Konwencji, określonego w jej artykule 2, w tym jasności i śledzenia postępu w realizacji indywidualnych wkładów ustalonych na poziomie krajowym Stron na podstawie artykułu 4, i działań adaptacyjnych Stron na podstawie artykułu 7, w tym dobrych praktyk, priorytetów, potrzeb i luk, w celu dostarczenia informacji dla potrzeb globalnego przeglądu na podstawie artykułu 14.

6. Celem ram przejrzystości wsparcia jest zapewnienie jasności w sprawie wsparcia udzielanego i uzyskiwanego przez odpowiednie poszczególne Strony w kontekście działań dotyczących zmian klimatu na mocy artykułów 4, 7, 9, 10 i 11 oraz, w możliwym zakresie, zapewnienie pełnego przeglądu łącznego udzielonego wsparcia finansowego, w celu dostarczenia informacji dla potrzeb globalnego przeglądu na podstawie artykułu 14.

7. Każda ze Stron regularnie dostarcza następujące informacje:
  - (a) Raport krajowy z inwentaryzacji antropogenicznych emisji gazów cieplarnianych pochodzących ze źródeł i usuwania przez pochłaniacze, opracowany z zastosowaniem metodologii dobrych praktyk zatwierdzonych przez Międzyrządowy Panel do spraw Zmian Klimatu i uzgodnionych przez Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia; oraz
  - (b) Informacje niezbędne do śledzenia postępu we wdrażaniu i realizacji jej wkładu ustalonego na poziomie krajowym na mocy artykułu 4.
8. Każda ze Stron powinna również dostarczyć informacje dotyczące skutków zmian klimatu i adaptacji na podstawie artykułu 7, stosownie do okoliczności.
9. Strony będące państwami rozwiniętymi dostarczają, zaś pozostałe Strony dostarczające wsparcia finansowego powinny dostarczyć, informacje dotyczące wsparcia finansowego oraz wsparcia w zakresie transferu technologii i budowania potencjału, udzielonego na podstawie artykułów 9, 10 i 11 Stronom będącym państwami rozwijającymi się.
10. Strony będące państwami rozwijającymi się powinny dostarczyć informacje dotyczące wsparcia finansowego oraz w zakresie transferu technologii i budowania potencjału potrzebnego i otrzymanego na podstawie artykułów 9, 10 i 11.
11. Informacje przedłożone przez każdą Stronę na podstawie ustępów 7 i 9 niniejszego artykułu poddaje się przeglądowi przez ekspertów technicznych, zgodnie z decyzją I/CP.21. W odniesieniu do tych Stron będących państwami rozwijającymi się, które tego potrzebują w związku z ich potencjałem, proces przeglądu obejmuje pomoc w ustaleniu potrzeb w zakresie budowania potencjału. Ponadto, każda ze Stron uczestniczy w wielostronnej, mającej ułatwiać działania ocenie postępu w wysiłkach na podstawie artykułu 9 i, odpowiednio, wdrażania i realizacji jej wkładu ustalonego na poziomie krajowym.
12. Przegląd dokonany przez ekspertów technicznych na podstawie niniejszego ustępu obejmuje ocenę wsparcia udzielonego Stronie, jeżeli jest to stosowne, oraz wdrażania i realizacji jej wkładu ustalonego na poziomie krajowym. W przeglądzie ustala się również obszary usprawnień w odniesieniu do Strony i przeprowadza się ocenę zgodności informacji z trybem, procedurami i wytycznymi, o których mowa w ustępie 13 niniejszego artykułu, biorąc pod uwagę elastyczność zapewnioną Stronie na podstawie ustępu 2 niniejszego artykułu. W przeglądzie szczególną uwagę poświęca się krajowemu potencjałowi i uwarunkowaniom Stron będących państwami rozwijającymi się.
13. W oparciu o doświadczenia związane z rozwiązaniami dotyczącymi przejrzystości w ramach Konwencji i rozwijając postanowienia niniejszego artykułu, Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia przyjmie na swojej pierwszej sesji wspólny tryb, procedury i wytyczne, stosownie do okoliczności, dotyczące przejrzystości działań i wsparcia.
14. Wsparcie na wdrożenie niniejszego artykułu zapewnia się państwom rozwijającym się.
15. Ciągłe wsparcie zapewnia się również na budowanie potencjału Stron będących państwami rozwijającymi się w zakresie przejrzystości.

Artykuł 14

1. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia dokonuje okresowego przeglądu wdrażania niniejszego Porozumienia w celu oceny zbiorczego postępu w realizacji niniejszego Porozumienia i jego celów długoterminowych (określanego jako „globalny przegląd”). Dokonuje go w sposób kompleksowy i ułatwiający działania, uwzględniając łagodzenie zmian klimatu, adaptację oraz środki wdrażania i wsparcia, a także zgodnie z zasadą sprawiedliwości i najlepszą dostępną wiedzą naukową.
2. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia dokona swojego pierwszego globalnego przeglądu w 2023 roku, a następnie co pięć lat, chyba że Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia zdecyduje inaczej.

3. Wynik globalnego przeglądu stanowi informację dla Stron w procesie aktualizowania i wzmocnienia, w sposób ustalony na poziomie krajowym, swoich działań i wsparcia, zgodnie z odpowiednimi postanowieniami niniejszego Porozumienia, oraz w procesie wzmocnienia współpracy międzynarodowej w zakresie działań dotyczących klimatu.

Artykuł 15

1. Niniejszym ustanawia się mechanizm mający ułatwiać wdrażanie niniejszego Porozumienia i promować przestrzeganie jego postanowień.
2. Mechanizm, o którym mowa w ustępie 1 niniejszego artykułu, składa się z komitetu o charakterze eksperckim i wspomagającym, i funkcjonuje w sposób przejrzysty, niekontrydyczny i nieprzewidujący sankcji. Komitet poświęca szczególną uwagę krajowemu potencjałowi i uwarunkowaniom Stron.
3. Komitet działa w trybie i zgodnie z procedurami przyjętymi przez Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia na jej pierwszej sesji i składa co roku raport Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia.

Artykuł 16

1. Konferencja Stron, która jest najwyższym organem Konwencji, służy jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia.
2. W obradach sesji Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia w roli obserwatorów mogą uczestniczyć Strony Konwencji, które nie są Stronami niniejszego Porozumienia. Kiedy Konferencja Stron służy jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia, decyzje dotyczące niniejszego Porozumienia są podejmowane tylko przez Strony niniejszego Porozumienia.
3. Gdy Konferencja Stron służy jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia, każdy członek Biura Konferencji Stron reprezentujący Stronę Konwencji, która w tym czasie nie jest Stroną niniejszego Porozumienia, jest zastępowany przez dodatkowego członka wybranego przez i spośród Stron niniejszego Porozumienia.
4. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia dokonuje regularnych przeglądów wdrażania niniejszego Porozumienia i w ramach swego mandatu podejmuje decyzje konieczne do wspierania jego efektywnego wdrażania. Wykonuje funkcje przewidziane dla niej przez niniejsze Porozumienie oraz:
  - (a) Powołuje organy pomocnicze, jakie będą uznane za niezbędne dla wdrożenia niniejszego Porozumienia; oraz
  - (b) Wykonuje inne funkcje, jakie mogą być konieczne dla wdrożenia niniejszego Porozumienia.
5. Zasady proceduralne Konferencji Stron oraz procedury finansowe stosowane na mocy Konwencji są stosowane *mutatis mutandis* do niniejszego Porozumienia, o ile Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia nie zadecyduje inaczej w drodze konsensusu.
6. Pierwsza sesja Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia zostanie zwołana przez sekretariat w połączeniu z pierwszą zaplanowaną sesją Konferencji Stron po wejściu w życie niniejszego Porozumienia. Kolejne zwyczajne sesje Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia odbywają się w połączeniu ze zwyczajnymi sesjami Konferencji Stron, o ile Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia nie zadecyduje inaczej.
7. Sesje nadzwyczajne Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia odbywają się wtedy, gdy Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia uzna to za konieczne, lub na pisemny wniosek którejkolwiek ze Stron, pod warunkiem, że w ciągu sześciu miesięcy od powiadomienia Stron przez sekretariat o wniosku uzyska on poparcie co najmniej jednej trzeciej Stron.

8. Organizacja Narodów Zjednoczonych, jej wyspecjalizowane agencje oraz Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej, jak również każde państwo członkowskie tych organizacji lub występujące w nich w roli obserwatora, niebędące Stroną Konwencji, może występować na sesjach Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia w roli obserwatora. Każdy organ lub agencja, krajowa lub międzynarodowa, rządowa lub pozarządowa, która jest kompetentna w dziedzinach objętych niniejszym Porozumieniem i która poinformowała sekretariat o chęci uczestnictwa w sesji Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia w roli obserwatora, może zostać do niej dopuszczona, o ile nie sprzeciwi się temu co najmniej jedna trzecia Stron obecnych. Dopuszczenie i udział obserwatorów podlega zasadom proceduralnym, o których mowa w ustępie 5 niniejszego artykułu.

Artykuł 17

1. Sekretariat ustanowiony przez artykuł 8 Konwencji służy jako sekretariat niniejszego Porozumienia.
2. Artykuł 8 ustęp 2 Konwencji w sprawie funkcji sekretariatu oraz artykuł 8 ustęp 3 Konwencji w sprawie działań podjętych dla funkcjonowania sekretariatu stosuje się *mutatis mutandis* do niniejszego Porozumienia. Ponadto, sekretariat wykonuje funkcje wyznaczone mu przez niniejsze Porozumienie i Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia.

Artykuł 18

1. Pomocniczy organ do spraw doradztwa naukowego i technicznego oraz pomocniczy organ do spraw wdrażania ustanowione w artykułach 9 i 10 Konwencji służą, odpowiednio jako pomocniczy organ do spraw doradztwa naukowego i technicznego oraz pomocniczy organ do spraw wdrażania niniejszego Porozumienia. Postanowienia Konwencji odnoszące się do funkcjonowania tych dwóch organów stosuje się *mutatis mutandis* do niniejszego Porozumienia. Sesje spotkań pomocniczego organu do spraw doradztwa naukowego i technicznego oraz pomocniczego organu do spraw wdrażania niniejszego Porozumienia odbywają się w połączeniu ze spotkaniami pomocniczego organu do spraw doradztwa naukowego i technicznego oraz pomocniczego organu do spraw wdrażania Konwencji.
2. Strony Konwencji, które nie są Stronami niniejszego Porozumienia, mogą uczestniczyć w obradach każdej sesji organów pomocniczych w roli obserwatora. Gdy organy pomocnicze służą jako organy pomocnicze niniejszego Porozumienia, decyzje w ramach niniejszego Porozumienia są podejmowane tylko przez Strony niniejszego Porozumienia.
3. Gdy organy pomocnicze ustanowione w artykułach 9 i 10 Konwencji wykonują funkcje w odniesieniu do spraw dotyczących niniejszego Porozumienia, każdy członek biur tych organów pomocniczych reprezentujący Stronę Konwencji, która w tym czasie nie jest Stroną niniejszego Porozumienia, jest zastępowany przez dodatkowego członka wybranego przez i spośród Stron niniejszego Porozumienia.

Artykuł 19

1. Organy pomocnicze lub inne rozwiązania instytucjonalne ustanowione przez Konwencję lub w ramach Konwencji, inne niż te, o których mowa w niniejszym Porozumieniu, służą do realizacji niniejszego Porozumienia na mocy decyzji Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia określa funkcje, jakie mają wykonywać takie organy pomocnicze lub rozwiązania.
2. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia może przewidzieć dalsze wytyczne dla takich organów pomocniczych lub rozwiązań instytucjonalnych.

Artykuł 20

1. Niniejsze Porozumienie jest otwarte do podpisania i jest przedmiotem ratyfikacji, zatwierdzenia lub przyjęcia przez państwa i regionalne organizacje integracji gospodarczej, które są Stronami Konwencji. Porozumienie jest otwarte do podpisania w siedzibie Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku od dnia 22 kwietnia 2016 roku do dnia 21 kwietnia 2017 roku. Następnie, niniejsze Porozumienie jest otwarte do przystąpienia od następnego dnia po jego zamknięciu do podpisania. Dokumenty ratyfikacyjne, zatwierdzenia, przyjęcia lub przystąpienia są składane u depozytariusza.
2. Każda regionalna organizacja integracji gospodarczej, która staje się Stroną niniejszego Porozumienia, a której żadne z państw członkowskich nie jest Stroną, jest związana wszystkimi zobowiązaniami określonymi w niniejszym Porozumieniu. W przypadku regionalnych organizacji integracji gospodarczej, których jedno lub więcej państw członkowskich jest Stroną niniejszego Porozumienia, organizacja i jej państwa członkowskie decydują o podziale obowiązków związanych z wypełnianiem zobowiązań niniejszego Porozumienia. W takich przypadkach organizacja i jej państwa członkowskie nie są upoważnione do równoczesnego korzystania z praw w ramach niniejszego Porozumienia.
3. W swoich dokumentach ratyfikacyjnych, zatwierdzenia, przyjęcia lub przystąpienia regionalne organizacje integracji gospodarczej deklarują zakres swych kompetencji odnośnie do spraw, których dotyczy niniejsze Porozumienie. Organizacje takie informują również depozytariusza, który z kolei powiadamia Stronę o każdej istotnej zmianie zakresu ich kompetencji.

Artykuł 21

1. Niniejsze Porozumienie wchodzi w życie trzydziestego dnia od daty, w której nie mniej niż 55 Stron Konwencji, których łączne emisje stanowią szacunkowo co najmniej 55 % całkowitej globalnej emisji gazów cieplarnianych, złoży dokumenty ratyfikacyjne, zatwierdzenia, przyjęcia lub przystąpienia.
2. Wyłącznie dla ograniczonych celów ustępu 1 niniejszego artykułu „całkowita globalna emisja gazów cieplarnianych” oznacza jej najbardziej aktualną ilość zakomunikowaną w dniu lub przed dniem przyjęcia niniejszego Porozumienia przez Stronę Konwencji.
3. Dla każdego Państwa lub regionalnej organizacji integracji gospodarczej, która ratyfikuje, zatwierdza lub akceptuje niniejsze Porozumienie lub przystępuje do niego po spełnieniu warunków wejścia w życie, o których mowa w ustępie 1 niniejszego artykułu, niniejsze Porozumienie wchodzi w życie trzydziestego dnia od daty złożenia przez takie Państwo lub regionalną organizację integracji gospodarczej jej dokumentu ratyfikacyjnego, zatwierdzenia, przyjęcia lub przystąpienia.
4. Dla celów ustępu 1 niniejszego artykułu, żaden dokument złożony przez regionalną organizację integracji gospodarczej nie jest uważany za dodatkowy do złożonych przez państwa członkowskie tej organizacji.

Artykuł 22

Postanowienia artykułu 15 Konwencji dotyczące przyjmowania poprawek do Konwencji stosuje się *mutatis mutandis* do niniejszego Porozumienia.

Artykuł 23

1. Postanowienia artykułu 16 Konwencji dotyczące przyjmowania załączników i poprawek do załączników do Konwencji stosuje się *mutatis mutandis* do niniejszego Porozumienia.
2. Załączniki do niniejszego Porozumienia stanowią jego integralną część i, jeżeli nie jest to wyraźnie określone inaczej, odniesienie do niniejszego Porozumienia stanowi jednocześnie odniesienie do każdego z jego załączników. Załączniki są ograniczone do wykazów, formularzy i każdego innego materiału natury opisowej o charakterze naukowym, technicznym, proceduralnym lub administracyjnym.

Artykuł 24

Postanowienia artykułu 14 Konwencji dotyczące rozstrzygnięcia sporów stosuje się *mutatis mutandis* do niniejszego Porozumienia.

Artykuł 25

1. Każda ze Stron dysponuje jednym głosem, z wyjątkiem przewidzianym w ustępie 2 niniejszego artykułu.
2. Regionalne organizacje integracji gospodarczej, w sprawach podlegających ich kompetencji, rozporządzają prawem do głosowania liczbą głosów równą liczbie ich państw członkowskich będących Stronami niniejszego Porozumienia. Organizacja taka nie będzie wykorzystywać swego prawa do głosowania, jeżeli którekolwiek z jej państw członkowskich je wykorzysta, i odwrotnie.

Artykuł 26

Depozytariuszem niniejszego Porozumienia jest Sekretarz Generalny Narodów Zjednoczonych.

Artykuł 27

Do niniejszego Porozumienia nie można wnosić żadnych zastrzeżeń.

Artykuł 28

1. Każda Strona może wycofać się z niniejszego Porozumienia w jakimkolwiek czasie po upływie trzech lat od wejścia w życie niniejszego Porozumienia dla tej Strony, w drodze pisemnego powiadomienia depozytariusza.
2. Każde takie wycofanie się wchodzi w życie po upływie jednego roku od dnia otrzymania przez depozytariusza powiadomienia o wycofaniu lub w takim późniejszym terminie, jaki został określony w powiadomieniu o wycofaniu.
3. Każda Strona, która wycofuje się z Konwencji, jest uważana za wycofującą się również z niniejszego Porozumienia.

Artykuł 29

Oryginal niniejszego Porozumienia, którego teksty w językach arabskim, chińskim, angielskim, francuskim, rosyjskim i hiszpańskim są jednakowo autentyczne, jest złożony u Sekretarza Generalnego Narodów Zjednoczonych.

SPORZĄDZONO w Paryżu dnia dwunastego grudnia dwa tysiące piętnastego roku.

NA DOWÓD CZEGO niżej podpisani, będąc należycie do tego upoważnieni, podpisali niniejsze Porozumienie.

PARIS AGREEMENT

The Parties to this Agreement,

Being Parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change, hereinafter referred to as "the Convention",

Pursuant to the Durban Platform for Enhanced Action established by decision 1/CP.17 of the Conference of the Parties to the Convention at its seventeenth session,

In pursuit of the objective of the Convention, and being guided by its principles, including the principle of equity and common but differentiated responsibilities and respective capabilities, in the light of different national circumstances,

Recognizing the need for an effective and progressive response to the urgent threat of climate change on the basis of the best available scientific knowledge,

Also recognizing the specific needs and special circumstances of developing country Parties, especially those that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change, as provided for in the Convention,

Taking full account of the specific needs and special situations of the least developed countries with regard to funding and transfer of technology,

Recognizing that Parties may be affected not only by climate change, but also by the impacts of the measures taken in response to it,

Emphasizing the intrinsic relationship that climate change actions, responses and impacts have with equitable access to sustainable development and eradication of poverty,

Recognizing the fundamental priority of safeguarding food security and ending hunger, and the particular vulnerabilities of food production systems to the adverse impacts of climate change,

Taking into account the imperatives of a just transition of the workforce and the creation of decent work and quality jobs in accordance with nationally defined development priorities,

Acknowledging that climate change is a common concern of humankind, Parties should, when taking action to address climate change, respect, promote and consider their respective obligations on human rights, the right to health, the rights of indigenous peoples, local communities, migrants, children, persons with disabilities and people in vulnerable situations and the right to development, as well as gender equality, empowerment of women and intergenerational equity,

Recognizing the importance of the conservation and enhancement, as appropriate, of sinks and reservoirs of the greenhouse gases referred to in the Convention,

Noting the importance of ensuring the integrity of all ecosystems, including oceans, and the protection of biodiversity, recognized by some cultures as Mother Earth, and noting the importance for some of the concept of “climate justice”, when taking action to address climate change,

Affirming the importance of education, training, public awareness, public participation, public access to information and cooperation at all levels on the matters addressed in this Agreement,

Recognizing the importance of the engagements of all levels of government and various actors, in accordance with respective national legislations of Parties, in addressing climate change,

Also recognizing that sustainable lifestyles and sustainable patterns of consumption and production, with developed country Parties taking the lead, play an important role in addressing climate change,

Have agreed as follows:

Article 1

For the purpose of this Agreement, the definitions contained in Article 1 of the Convention shall apply. In addition:

(a) "Convention" means the United Nations Framework Convention on Climate Change, adopted in New York on 9 May 1992;

(b) "Conference of the Parties" means the Conference of the Parties to the Convention;

(c) "Party" means a Party to this Agreement.

Article 2

1. This Agreement, in enhancing the implementation of the Convention, including its objective, aims to strengthen the global response to the threat of climate change, in the context of sustainable development and efforts to eradicate poverty, including by:

(a) Holding the increase in the global average temperature to well below 2°C above pre-industrial levels and pursuing efforts to limit the temperature increase to 1.5°C above pre-industrial levels, recognizing that this would significantly reduce the risks and impacts of climate change;

(b) Increasing the ability to adapt to the adverse impacts of climate change and foster climate resilience and low greenhouse gas emissions development, in a manner that does not threaten food production; and

(c) Making finance flows consistent with a pathway towards low greenhouse gas emissions and climate-resilient development.

2. This Agreement will be implemented to reflect equity and the principle of common but differentiated responsibilities and respective capabilities, in the light of different national circumstances.

Article 3

As nationally determined contributions to the global response to climate change, all Parties are to undertake and communicate ambitious efforts as defined in Articles 4, 7, 9, 10, 11 and 13 with the view to achieving the purpose of this Agreement as set out in Article 2. The efforts of all Parties will represent a progression over time, while recognizing the need to support developing country Parties for the effective implementation of this Agreement.

Article 4

1. In order to achieve the long-term temperature goal set out in Article 2, Parties aim to reach global peaking of greenhouse gas emissions as soon as possible, recognizing that peaking will take longer for developing country Parties, and to undertake rapid reductions thereafter in accordance with best available science, so as to achieve a balance between anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of greenhouse gases in the second half of this century, on the basis of equity, and in the context of sustainable development and efforts to eradicate poverty.

2. Each Party shall prepare, communicate and maintain successive nationally determined contributions that it intends to achieve. Parties shall pursue domestic mitigation measures, with the aim of achieving the objectives of such contributions.

3. Each Party's successive nationally determined contribution will represent a progression beyond the Party's then current nationally determined contribution and reflect its highest possible ambition, reflecting its common but differentiated responsibilities and respective capabilities, in the light of different national circumstances.

4. Developed country Parties should continue taking the lead by undertaking economy-wide absolute emission reduction targets. Developing country Parties should continue enhancing their mitigation efforts, and are encouraged to move over time towards economy-wide emission reduction or limitation targets in the light of different national circumstances.

5. Support shall be provided to developing country Parties for the implementation of this Article, in accordance with Articles 9, 10 and 11, recognizing that enhanced support for developing country Parties will allow for higher ambition in their actions.

6. The least developed countries and small island developing States may prepare and communicate strategies, plans and actions for low greenhouse gas emissions development reflecting their special circumstances.

7. Mitigation co-benefits resulting from Parties' adaptation actions and/or economic diversification plans can contribute to mitigation outcomes under this Article.

8. In communicating their nationally determined contributions, all Parties shall provide the information necessary for clarity, transparency and understanding in accordance with decision 1/CP.21 and any relevant decisions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

9. Each Party shall communicate a nationally determined contribution every five years in accordance with decision 1/CP.21 and any relevant decisions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement and be informed by the outcomes of the global stocktake referred to in Article 14.

10. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall consider common time frames for nationally determined contributions at its first session.

11. A Party may at any time adjust its existing nationally determined contribution with a view to enhancing its level of ambition, in accordance with guidance adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

12. Nationally determined contributions communicated by Parties shall be recorded in a public registry maintained by the secretariat.

13. Parties shall account for their nationally determined contributions. In accounting for anthropogenic emissions and removals corresponding to their nationally determined contributions, Parties shall promote environmental integrity, transparency, accuracy, completeness, comparability and consistency, and ensure the avoidance of double counting, in accordance with guidance adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

14. In the context of their nationally determined contributions, when recognizing and implementing mitigation actions with respect to anthropogenic emissions and removals, Parties should take into account, as appropriate, existing methods and guidance under the Convention, in the light of the provisions of paragraph 13 of this Article.

15. Parties shall take into consideration in the implementation of this Agreement the concerns of Parties with economies most affected by the impacts of response measures, particularly developing country Parties.

16. Parties, including regional economic integration organizations and their member States, that have reached an agreement to act jointly under paragraph 2 of this Article shall notify the secretariat of the terms of that agreement, including the emission level allocated to each Party within the relevant time period, when they communicate their nationally determined contributions. The secretariat shall in turn inform the Parties and signatories to the Convention of the terms of that agreement.

17. Each party to such an agreement shall be responsible for its emission level as set out in the agreement referred to in paragraph 16 of this Article in accordance with paragraphs 13 and 14 of this Article and Articles 13 and 15.

18. If Parties acting jointly do so in the framework of, and together with, a regional economic integration organization which is itself a Party to this Agreement, each member State of that regional economic integration organization individually, and together with the regional economic integration organization, shall be responsible for its emission level as set out in the agreement communicated under paragraph 16 of this Article in accordance with paragraphs 13 and 14 of this Article and Articles 13 and 15.

19. All Parties should strive to formulate and communicate long-term low greenhouse gas emission development strategies, mindful of Article 2 taking into account their common but differentiated responsibilities and respective capabilities, in the light of different national circumstances.

Article 5

1. Parties should take action to conserve and enhance, as appropriate, sinks and reservoirs of greenhouse gases as referred to in Article 4, paragraph 1 (d), of the Convention, including forests.

2. Parties are encouraged to take action to implement and support, including through results-based payments, the existing framework as set out in related guidance and decisions already agreed under the Convention for: policy approaches and positive incentives for activities relating to reducing emissions from deforestation and forest degradation, and the role of conservation, sustainable management of forests and enhancement of forest carbon stocks in developing countries; and alternative policy approaches, such as joint mitigation and adaptation approaches for the integral and sustainable management of forests, while reaffirming the importance of incentivizing, as appropriate, non-carbon benefits associated with such approaches.

Article 6

1. Parties recognize that some Parties choose to pursue voluntary cooperation in the implementation of their nationally determined contributions to allow for higher ambition in their mitigation and adaptation actions and to promote sustainable development and environmental integrity.

2. Parties shall, where engaging on a voluntary basis in cooperative approaches that involve the use of internationally transferred mitigation outcomes towards nationally determined contributions, promote sustainable development and ensure environmental integrity and transparency, including in governance, and shall apply robust accounting to ensure, inter alia, the avoidance of double counting, consistent with guidance adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

3. The use of internationally transferred mitigation outcomes to achieve nationally determined contributions under this Agreement shall be voluntary and authorized by participating Parties.

4. A mechanism to contribute to the mitigation of greenhouse gas emissions and support sustainable development is hereby established under the authority and guidance of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement for use by Parties on a voluntary basis. It shall be supervised by a body designated by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement, and shall aim:

(a) To promote the mitigation of greenhouse gas emissions while fostering sustainable development;

(b) To incentivize and facilitate participation in the mitigation of greenhouse gas emissions by public and private entities authorized by a Party;

(c) To contribute to the reduction of emission levels in the host Party, which will benefit from mitigation activities resulting in emission reductions that can also be used by another Party to fulfil its nationally determined contribution; and

(d) To deliver an overall mitigation in global emissions.

5. Emission reductions resulting from the mechanism referred to in paragraph 4 of this Article shall not be used to demonstrate achievement of the host Party's nationally determined contribution if used by another Party to demonstrate achievement of its nationally determined contribution.

6. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall ensure that a share of the proceeds from activities under the mechanism referred to in paragraph 4 of this Article is used to cover administrative expenses as well as to assist developing country Parties that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change to meet the costs of adaptation.

7. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall adopt rules, modalities and procedures for the mechanism referred to in paragraph 4 of this Article at its first session.

8. Parties recognize the importance of integrated, holistic and balanced non-market approaches being available to Parties to assist in the implementation of their nationally determined contributions, in the context of sustainable development and poverty eradication, in a coordinated and effective manner, including through, inter alia, mitigation, adaptation, finance, technology transfer and capacity-building, as appropriate. These approaches shall aim to:

- (a) Promote mitigation and adaptation ambition;
- (b) Enhance public and private sector participation in the implementation of nationally determined contributions; and
- (c) Enable opportunities for coordination across instruments and relevant institutional arrangements.

9. A framework for non-market approaches to sustainable development is hereby defined to promote the non-market approaches referred to in paragraph 8 of this Article.

Article 7

1. Parties hereby establish the global goal on adaptation of enhancing adaptive capacity, strengthening resilience and reducing vulnerability to climate change, with a view to contributing to sustainable development and ensuring an adequate adaptation response in the context of the temperature goal referred to in Article 2.
2. Parties recognize that adaptation is a global challenge faced by all with local, subnational, national, regional and international dimensions, and that it is a key component of and makes a contribution to the long-term global response to climate change to protect people, livelihoods and ecosystems, taking into account the urgent and immediate needs of those developing country Parties that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change.
3. The adaptation efforts of developing country Parties shall be recognized, in accordance with the modalities to be adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement at its first session.
4. Parties recognize that the current need for adaptation is significant and that greater levels of mitigation can reduce the need for additional adaptation efforts, and that greater adaptation needs can involve greater adaptation costs.
5. Parties acknowledge that adaptation action should follow a country-driven, gender-responsive, participatory and fully transparent approach, taking into consideration vulnerable groups, communities and ecosystems, and should be based on and guided by the best available science and, as appropriate, traditional knowledge, knowledge of indigenous peoples and local knowledge systems, with a view to integrating adaptation into relevant socioeconomic and environmental policies and actions, where appropriate.
6. Parties recognize the importance of support for and international cooperation on adaptation efforts and the importance of taking into account the needs of developing country Parties, especially those that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change.
7. Parties should strengthen their cooperation on enhancing action on adaptation, taking into account the Cancun Adaptation Framework, including with regard to:

(a) Sharing information, good practices, experiences and lessons learned, including, as appropriate, as these relate to science, planning, policies and implementation in relation to adaptation actions;

(b) Strengthening institutional arrangements, including those under the Convention that serve this Agreement, to support the synthesis of relevant information and knowledge, and the provision of technical support and guidance to Parties;

(c) Strengthening scientific knowledge on climate, including research, systematic observation of the climate system and early warning systems, in a manner that informs climate services and supports decision-making;

(d) Assisting developing country Parties in identifying effective adaptation practices, adaptation needs, priorities, support provided and received for adaptation actions and efforts, and challenges and gaps, in a manner consistent with encouraging good practices; and

(e) Improving the effectiveness and durability of adaptation actions.

8. United Nations specialized organizations and agencies are encouraged to support the efforts of Parties to implement the actions referred to in paragraph 7 of this Article, taking into account the provisions of paragraph 5 of this Article.

9. Each Party shall, as appropriate, engage in adaptation planning processes and the implementation of actions, including the development or enhancement of relevant plans, policies and/or contributions, which may include:

(a) The implementation of adaptation actions, undertakings and/or efforts;

(b) The process to formulate and implement national adaptation plans;

(c) The assessment of climate change impacts and vulnerability, with a view to formulating nationally determined prioritized actions, taking into account vulnerable people, places and ecosystems;

(d) Monitoring and evaluating and learning from adaptation plans, policies, programmes and actions; and

(e) Building the resilience of socioeconomic and ecological systems, including through economic diversification and sustainable management of natural resources.

10. Each Party should, as appropriate, submit and update periodically an adaptation communication, which may include its priorities, implementation and support needs, plans and actions, without creating any additional burden for developing country Parties.

11. The adaptation communication referred to in paragraph 10 of this Article shall be, as appropriate, submitted and updated periodically, as a component of or in conjunction with other communications or documents, including a national adaptation plan, a nationally determined contribution as referred to in Article 4, paragraph 2, and/or a national communication.

12. The adaptation communications referred to in paragraph 10 of this Article shall be recorded in a public registry maintained by the secretariat.

13. Continuous and enhanced international support shall be provided to developing country Parties for the implementation of paragraphs 7, 9, 10 and 11 of this Article, in accordance with the provisions of Articles 9, 10 and 11.

14. The global stocktake referred to in Article 14 shall, inter alia:

(a) Recognize adaptation efforts of developing country Parties;

(b) Enhance the implementation of adaptation action taking into account the adaptation communication referred to in paragraph 10 of this Article;

(c) Review the adequacy and effectiveness of adaptation and support provided for adaptation; and

(d) Review the overall progress made in achieving the global goal on adaptation referred to in paragraph 1 of this Article.

Article 8

1. Parties recognize the importance of averting, minimizing and addressing loss and damage associated with the adverse effects of climate change, including extreme weather events and slow onset events, and the role of sustainable development in reducing the risk of loss and damage.

2. The Warsaw International Mechanism for Loss and Damage associated with Climate Change Impacts shall be subject to the authority and guidance of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement and may be enhanced and strengthened, as determined by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

3. Parties should enhance understanding, action and support, including through the Warsaw International Mechanism, as appropriate, on a cooperative and facilitative basis with respect to loss and damage associated with the adverse effects of climate change.

4. Accordingly, areas of cooperation and facilitation to enhance understanding, action and support may include:

- (a) Early warning systems;
- (b) Emergency preparedness;
- (c) Slow onset events;
- (d) Events that may involve irreversible and permanent loss and damage;
- (e) Comprehensive risk assessment and management;
- (f) Risk insurance facilities, climate risk pooling and other insurance solutions;
- (g) Non-economic losses; and
- (h) Resilience of communities, livelihoods and ecosystems.

5. The Warsaw International Mechanism shall collaborate with existing bodies and expert groups under the Agreement, as well as relevant organizations and expert bodies outside the Agreement.

Article 9

1. Developed country Parties shall provide financial resources to assist developing country Parties with respect to both mitigation and adaptation in continuation of their existing obligations under the Convention.

2. Other Parties are encouraged to provide or continue to provide such support voluntarily.

3. As part of a global effort, developed country Parties should continue to take the lead in mobilizing climate finance from a wide variety of sources, instruments and channels, noting the significant role of public funds, through a variety of actions, including supporting country-driven strategies, and taking into account the needs and priorities of developing country Parties. Such mobilization of climate finance should represent a progression beyond previous efforts.

4. The provision of scaled-up financial resources should aim to achieve a balance between adaptation and mitigation, taking into account country-driven strategies, and the priorities and needs of developing country Parties, especially those that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change and have significant capacity constraints, such as the least developed countries and small island developing States, considering the need for public and grant-based resources for adaptation.

5. Developed country Parties shall biennially communicate indicative quantitative and qualitative information related to paragraphs 1 and 3 of this Article, as applicable, including, as available, projected levels of public financial resources to be provided to developing country Parties. Other Parties providing resources are encouraged to communicate biennially such information on a voluntary basis.

6. The global stocktake referred to in Article 14 shall take into account the relevant information provided by developed country Parties and/or Agreement bodies on efforts related to climate finance.

7. Developed country Parties shall provide transparent and consistent information on support for developing country Parties provided and mobilized through public interventions biennially in accordance with the modalities, procedures and guidelines to be adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement, at its first session, as stipulated in Article 13, paragraph 13. Other Parties are encouraged to do so.

8. The Financial Mechanism of the Convention, including its operating entities, shall serve as the financial mechanism of this Agreement.

9. The institutions serving this Agreement, including the operating entities of the Financial Mechanism of the Convention, shall aim to ensure efficient access to financial resources through simplified approval procedures and enhanced readiness support for developing country Parties, in particular for the least developed countries and small island developing States, in the context of their national climate strategies and plans.

Article 10

1. Parties share a long-term vision on the importance of fully realizing technology development and transfer in order to improve resilience to climate change and to reduce greenhouse gas emissions.

2. Parties, noting the importance of technology for the implementation of mitigation and adaptation actions under this Agreement and recognizing existing technology deployment and dissemination efforts, shall strengthen cooperative action on technology development and transfer.

3. The Technology Mechanism established under the Convention shall serve this Agreement.

4. A technology framework is hereby established to provide overarching guidance to the work of the Technology Mechanism in promoting and facilitating enhanced action on technology development and transfer in order to support the implementation of this Agreement, in pursuit of the long-term vision referred to in paragraph 1 of this Article.

5. Accelerating, encouraging and enabling innovation is critical for an effective, long-term global response to climate change and promoting economic growth and sustainable development. Such effort shall be, as appropriate, supported, including by the Technology Mechanism and, through financial means, by the Financial Mechanism of the Convention, for collaborative approaches to research and development, and facilitating access to technology, in particular for early stages of the technology cycle, to developing country Parties.

6. Support, including financial support, shall be provided to developing country Parties for the implementation of this Article, including for strengthening cooperative action on technology development and transfer at different stages of the technology cycle, with a view to achieving a balance between support for mitigation and adaptation. The global stocktake referred to in Article 14 shall take into account available information on efforts related to support on technology development and transfer for developing country Parties.

Article 11

1. Capacity-building under this Agreement should enhance the capacity and ability of developing country Parties, in particular countries with the least capacity, such as the least developed countries, and those that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change, such as small island developing States, to take effective climate change action, including, inter alia, to implement adaptation and mitigation actions, and should facilitate technology development, dissemination and deployment, access to climate finance, relevant aspects of education, training and public awareness, and the transparent, timely and accurate communication of information.

2. Capacity-building should be country-driven, based on and responsive to national needs, and foster country ownership of Parties, in particular, for developing country Parties, including at the national, subnational and local levels. Capacity-building should be guided by lessons learned, including those from capacity-building activities under the Convention, and should be an effective, iterative process that is participatory, cross-cutting and gender-responsive.

3. All Parties should cooperate to enhance the capacity of developing country Parties to implement this Agreement. Developed country Parties should enhance support for capacity-building actions in developing country Parties.

4. All Parties enhancing the capacity of developing country Parties to implement this Agreement, including through regional, bilateral and multilateral approaches, shall regularly communicate on these actions or measures on capacity-building. Developing country Parties should regularly communicate progress made on implementing capacity-building plans, policies, actions or measures to implement this Agreement.

5. Capacity-building activities shall be enhanced through appropriate institutional arrangements to support the implementation of this Agreement, including the appropriate institutional arrangements established under the Convention that serve this Agreement. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall, at its first session, consider and adopt a decision on the initial institutional arrangements for capacity-building.

Article 12

Parties shall cooperate in taking measures, as appropriate, to enhance climate change education, training, public awareness, public participation and public access to information, recognizing the importance of these steps with respect to enhancing actions under this Agreement.

Article 13

1. In order to build mutual trust and confidence and to promote effective implementation, an enhanced transparency framework for action and support, with built-in flexibility which takes into account Parties' different capacities and builds upon collective experience is hereby established.

2. The transparency framework shall provide flexibility in the implementation of the provisions of this Article to those developing country Parties that need it in the light of their capacities. The modalities, procedures and guidelines referred to in paragraph 13 of this Article shall reflect such flexibility.

3. The transparency framework shall build on and enhance the transparency arrangements under the Convention, recognizing the special circumstances of the least developed countries and small island developing States, and be implemented in a facilitative, non-intrusive, non-punitive manner, respectful of national sovereignty, and avoid placing undue burden on Parties.

4. The transparency arrangements under the Convention, including national communications, biennial reports and biennial update reports, international assessment and review and international consultation and analysis, shall form part of the experience drawn upon for the development of the modalities, procedures and guidelines under paragraph 13 of this Article.

5. The purpose of the framework for transparency of action is to provide a clear understanding of climate change action in the light of the objective of the Convention as set out in its Article 2, including clarity and tracking of progress towards achieving Parties' individual nationally determined contributions under Article 4, and Parties' adaptation actions under Article 7, including good practices, priorities, needs and gaps, to inform the global stocktake under Article 14.

6. The purpose of the framework for transparency of support is to provide clarity on support provided and received by relevant individual Parties in the context of climate change actions under Articles 4, 7, 9, 10 and 11, and, to the extent possible, to provide a full overview of aggregate financial support provided, to inform the global stocktake under Article 14.

7. Each Party shall regularly provide the following information:

(a) A national inventory report of anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of greenhouse gases, prepared using good practice methodologies accepted by the Intergovernmental Panel on Climate Change and agreed upon by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement; and

(b) Information necessary to track progress made in implementing and achieving its nationally determined contribution under Article 4.

8. Each Party should also provide information related to climate change impacts and adaptation under Article 7, as appropriate.

9. Developed country Parties shall, and other Parties that provide support should, provide information on financial, technology transfer and capacity-building support provided to developing country Parties under Articles 9, 10 and 11.

10. Developing country Parties should provide information on financial, technology transfer and capacity-building support needed and received under Articles 9, 10 and 11.

11. Information submitted by each Party under paragraphs 7 and 9 of this Article shall undergo a technical expert review, in accordance with decision 1/CP.21. For those developing country Parties that need it in the light of their capacities, the review process shall include assistance in identifying capacity-building needs. In addition, each Party shall participate in a facilitative, multilateral consideration of progress with respect to efforts under Article 9, and its respective implementation and achievement of its nationally determined contribution.

12. The technical expert review under this paragraph shall consist of a consideration of the Party's support provided, as relevant, and its implementation and achievement of its nationally determined contribution. The review shall also identify areas of improvement for the Party, and include a review of the consistency of the information with the modalities, procedures and guidelines referred to in paragraph 13 of this Article, taking into account the flexibility accorded to the Party under paragraph 2 of this Article. The review shall pay particular attention to the respective national capabilities and circumstances of developing country Parties.

13. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall, at its first session, building on experience from the arrangements related to transparency under the Convention, and elaborating on the provisions in this Article, adopt common modalities, procedures and guidelines, as appropriate, for the transparency of action and support.

14. Support shall be provided to developing countries for the implementation of this Article.

15. Support shall also be provided for the building of transparency-related capacity of developing country Parties on a continuous basis.

Article 14

1. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall periodically take stock of the implementation of this Agreement to assess the collective progress towards achieving the purpose of this Agreement and its long-term goals (referred to as the "global stocktake"). It shall do so in a comprehensive and facilitative manner, considering mitigation, adaptation and the

means of implementation and support, and in the light of equity and the best available science.

2. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall undertake its first global stocktake in 2023 and every five years thereafter unless otherwise decided by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

3. The outcome of the global stocktake shall inform Parties in updating and enhancing, in a nationally determined manner, their actions and support in accordance with the relevant provisions of this Agreement, as well as in enhancing international cooperation for climate action.

Article 15

1. A mechanism to facilitate implementation of and promote compliance with the provisions of this Agreement is hereby established.

2. The mechanism referred to in paragraph 1 of this Article shall consist of a committee that shall be expert-based and facilitative in nature and function in a manner that is transparent, non-adversarial and non-punitive. The committee shall pay particular attention to the respective national capabilities and circumstances of Parties.

3. The committee shall operate under the modalities and procedures adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement at its first session and report annually to the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

Article 16

1. The Conference of the Parties, the supreme body of the Convention, shall serve as the meeting of the Parties to this Agreement.

2. Parties to the Convention that are not Parties to this Agreement may participate as observers in the proceedings of any session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement. When the Conference of the Parties serves as the meeting of the Parties to this Agreement, decisions under this Agreement shall be taken only by those that are Parties to this Agreement.

3. When the Conference of the Parties serves as the meeting of the Parties to this Agreement, any member of the Bureau of the Conference of the Parties representing a Party to the Convention but, at that time, not a Party to this Agreement, shall be replaced by an additional member to be elected by and from amongst the Parties to this Agreement.

4. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall keep under regular review the implementation of this Agreement and shall make, within its mandate, the decisions necessary to promote its effective implementation. It shall perform the functions assigned to it by this Agreement and shall:

(a) Establish such subsidiary bodies as deemed necessary for the implementation of this Agreement; and

(b) Exercise such other functions as may be required for the implementation of this Agreement.

5. The rules of procedure of the Conference of the Parties and the financial procedures applied under the Convention shall be applied *mutatis mutandis* under this Agreement, except as may be otherwise decided by consensus by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

6. The first session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall be convened by the secretariat in conjunction with the first session of the Conference of the Parties that is scheduled after the date of entry into force of this Agreement. Subsequent ordinary sessions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall be held in conjunction with ordinary sessions of the Conference of the Parties, unless otherwise decided by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

7. Extraordinary sessions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall be held at such other times as may be deemed necessary by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement or at the written request of any Party, provided that, within six months of the request being communicated to the Parties by the secretariat, it is supported by at least one third of the Parties.

8. The United Nations and its specialized agencies and the International Atomic Energy Agency, as well as any State member thereof or observers thereto not party to the Convention, may be represented at sessions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement as observers. Any body or agency, whether national or international, governmental or non-governmental, which is qualified in matters covered by this Agreement and which has informed the secretariat of its wish to be represented at a session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement as an observer, may be so admitted unless at least one third of the Parties present object. The admission and participation of observers shall be subject to the rules of procedure referred to in paragraph 5 of this Article.

Article 17

1. The secretariat established by Article 8 of the Convention shall serve as the secretariat of this Agreement.

2. Article 8, paragraph 2, of the Convention on the functions of the secretariat, and Article 8, paragraph 3, of the Convention, on the arrangements made for the functioning of the secretariat, shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement. The secretariat shall, in addition, exercise the functions assigned to it under this Agreement and by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

Article 18

1. The Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation established by Articles 9 and 10 of the Convention shall serve, respectively, as the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation of this Agreement. The provisions of the Convention relating to the functioning of these two bodies shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement. Sessions of the meetings of the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation of this Agreement shall be held in conjunction with the meetings of, respectively, the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation of the Convention.

2. Parties to the Convention that are not Parties to this Agreement may participate as observers in the proceedings of any session of the subsidiary bodies. When the subsidiary bodies serve as the subsidiary bodies of this Agreement, decisions under this Agreement shall be taken only by those that are Parties to this Agreement.

3. When the subsidiary bodies established by Articles 9 and 10 of the Convention exercise their functions with regard to matters concerning this Agreement, any member of the bureaux of those subsidiary bodies representing a Party to the Convention but, at that time, not a Party to this Agreement, shall be replaced by an additional member to be elected by and from amongst the Parties to this Agreement.

Article 19

1. Subsidiary bodies or other institutional arrangements established by or under the Convention, other than those referred to in this Agreement, shall serve this Agreement upon a decision of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall specify the functions to be exercised by such subsidiary bodies or arrangements.

2. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement may provide further guidance to such subsidiary bodies and institutional arrangements.

Article 20

1. This Agreement shall be open for signature and subject to ratification, acceptance or approval by States and regional economic integration organizations that are Parties to the Convention. It shall be open for signature at the United Nations Headquarters in New York from 22 April 2016 to 21 April 2017. Thereafter, this Agreement shall be open for accession from the day following the date on which it is closed for signature. Instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Depositary.

2. Any regional economic integration organization that becomes a Party to this Agreement without any of its member States being a Party shall be bound by all the obligations under this Agreement. In the case of regional economic integration organizations with one or more member States that are Parties to this Agreement,

the organization and its member States shall decide on their respective responsibilities for the performance of their obligations under this Agreement. In such cases, the organization and the member States shall not be entitled to exercise rights under this Agreement concurrently.

3. In their instruments of ratification, acceptance, approval or accession, regional economic integration organizations shall declare the extent of their competence with respect to the matters governed by this Agreement. These organizations shall also inform the Depositary, who shall in turn inform the Parties, of any substantial modification in the extent of their competence.

Article 21

1. This Agreement shall enter into force on the thirtieth day after the date on which at least 55 Parties to the Convention accounting in total for at least an estimated 55 per cent of the total global greenhouse gas emissions have deposited their instruments of ratification, acceptance, approval or accession.

2. Solely for the limited purpose of paragraph 1 of this Article, “total global greenhouse gas emissions” means the most up-to-date amount communicated on or before the date of adoption of this Agreement by the Parties to the Convention.

3. For each State or regional economic integration organization that ratifies, accepts or approves this Agreement or accedes thereto after the conditions set out in paragraph 1 of this Article for entry into force have been fulfilled, this Agreement shall enter into force on the thirtieth day after the date of deposit by such State or regional economic integration organization of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

4. For the purposes of paragraph 1 of this Article, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by its member States.

Article 22

The provisions of Article 15 of the Convention on the adoption of amendments to the Convention shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement.

Article 23

1. The provisions of Article 16 of the Convention on the adoption and amendment of annexes to the Convention shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement.

2. Annexes to this Agreement shall form an integral part thereof and, unless otherwise expressly provided for, a reference to this Agreement constitutes at the same time a reference to any annexes thereto. Such annexes shall be restricted to lists, forms and any other material of a descriptive nature that is of a scientific, technical, procedural or administrative character.

Article 24

The provisions of Article 14 of the Convention on settlement of disputes shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement.

Article 25

1. Each Party shall have one vote, except as provided for in paragraph 2 of this Article.

2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote with a number of votes equal to the number of their member States that are Parties to this Agreement. Such an organization shall not exercise its right to vote if any of its member States exercises its right, and vice versa.

Article 26

The Secretary-General of the United Nations shall be the Depositary of this Agreement.

Article 27

No reservations may be made to this Agreement.

Article 28

1. At any time after three years from the date on which this Agreement has entered into force for a Party, that Party may withdraw from this Agreement by giving written notification to the Depositary.
2. Any such withdrawal shall take effect upon expiry of one year from the date of receipt by the Depositary of the notification of withdrawal, or on such later date as may be specified in the notification of withdrawal.
3. Any Party that withdraws from the Convention shall be considered as also having withdrawn from this Agreement.

Article 29

The original of this Agreement, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

DONE at Paris this twelfth day of December two thousand and fifteen.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, being duly authorized to that effect, have signed this Agreement.

Po zaznajomieniu się z powyższym porozumieniem, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- zostało ono uznane za słuszne zarówno w całości, jak i każde z postanowień w nim zawartych,
- jest przyjęte, ratyfikowane i potwierdzone,
- będzie niezmiennie zachowywane.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie dnia 7 października 2016 r.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *A. Duda*

L.S.

Prezes Rady Ministrów: *B. Szydło*